

ОБЈАШЊЕЊЕ ПРВОГ КУР'АНСКОГ ПОГЛАВЉА: ЕЛ-ФАТИХА

[Српски – Serbian – صري]

Ревизија и обрада:

Ирфан Клица

Фејзо Радончић

2015 - 1436

IslamHouse.com

﴿ تفسير سورة الفاتحة ﴾

« باللغة الصربية »

مراجعة :
عرفان كليسا
رادونشيش فيزو

2015 - 1436

IslamHouse.com

Увод:

Каже Узвишени Бог у својој Часној Књизи, која је последња објава целом човечанству, у преводу значења поглавља Ал-Фатиха:

" (1) С именом Бога, Свемилосног, Милостивог!

(2) Хвала Богу, Господару светова.

(3) Свемилосном, Милостивом.

(4) Владару Дана судњег.

**(5) Само Теби робујемо и само од Тебе помоћ
молимо.**

(6) Упути нас на Прави пут.

**(7) На пут оних којима си благодати подарио. А
не оних на које се срџба излила и који су
залутали."**

(Кур'ан, Ал-Фатиха, 1-7)

У овом поглављу је сажет цео кур'ански циљ и његова главна порука: веровање у Једног Бога, обожавање само Бога, и слеђење Правог пута.

Називи поглавља Ал-Фатиха

Прво кур'анско поглавље, Ал-Фатиха, има неколико назива:

- **Почетак Књиге**, којом почиње кур'ански текст и којом се отвара и почиње учење у намазима (молитвама).
- **Мајка Кур'ана**, тј. срж, јер се сва значења Кур'ана односе на оно што она садржи;
- **Божији Посланик**, нека су благослов и мир на њега, рекао је: 'Хвала Богу, Господару светова' јесте Мајка Кур'ана, Мајка Књиге, Седам сличних ајета (или оних који се понављају), Кур'ан Часни. (Тирмизи)
- Назива се и "Захвала" и "Молитва". Фатиха је добила и назив "Намаз", будући да је она услов исправности намаза. Поред тога, назива се и лек", на основу предања Даримија од Ебу-Сеида ел-Худрија изравно од Посланика, нека

су благослов и мир на њега: "Почетак Књиге је лек од сваког отрова", као и "Душевни лек".

Божији Посланик, нека су благослов и мир на њега, је рекао: „**Тако ми Онога у чијој је руци моја душа, Узвишени Бог није објавио ни у Тори, ни у Библији, ни у Давудовим псалмима нешто слично Фатихи.**” (Хадис бележи Ахмед)

Објављена је у Мекки. Узвишени Бог каже: **"Ми смо ти дали седам ајета који се понављају."** (Кур'ан, 15:87) Тј., ајета (одломака) који се понављају у намазу и уче на сваком рекату. Према томе, будући да је Бог наредио намаз (молитву) у Меки, евидентно је да је и ова сура (поглавље) објављена у Меки, будући да се она учи на сваком рекату намаза откада је намаз наређен као обавезна дужност.

Рекао је Божији Посланик, нека су на њега благослов и мир, да Узвишени Бог каже: **Намаз (молитва) је подељен између Бога и Његовог роба, и њему припада све што замоли. Када каже хвала Богу, Господару Светова, Бог одговори: Мој роб Ми захваљује; када каже Милостивом, Самилосном, Бог одговори: Мој роб Ме хвали;**

када каже Владару Судњег Дана, Бог одговори: Мој роб Ме узвисује; када каже само Теби робујемо и од Тебе помоћ тражимо, Бог одговори: Ово је између Мене и Мог роба и њему припада оно што тражи; када каже Упути нас на прави пут, на пут оних којима си благодат своју даровао, а не на пут оних на које си се расрдио, нити оних који су залутали, Бог одговори: Ово припада Моме робу, и њему ћу дати оно што замоли!" (Хадис бележи Несаи)

Муслим преноси од Ебу-Хурејре, нека је Бог задовољан њим, да је Веровесник, нека су благослов и мир на њега, рекао: "Ко клања намаз у коме није проучио 'Мајку Кур'ана', намаз му није потпун!" (Хадис)

Узвишени Аллах каже:

"Када хоћеш да учиш Кур'ан, затражи код Аллаха заштиту од проклетог ђавола! Он доиста нема никакве власти над онима који верују и који се у Господара свога уздају! Његова је власт једино над онима који њега за заштитника узимају и који друге Њему равним сматрају" (Кур'ан 16:98), тј. њиховом Господару, Богу равне сматрају.

Тражење заштите од Бога од проклетог ђавола назива се **'исти'аза'** и гласи: **"Е'узу биллахи мине-ш-шејтани рацим"**, што у преводу значи: **'Утечем се Богу од проклетог ђавола'**, а потребна је пре учења како би се онемогућило деловање (шапутање) ђавола и деконцентрација.

Једна од лепих ствари у вези с **'исти'азом'** јесте чистоћа уста у погледу непотребног и бестидног говора. Она је за учење Божијег говора, тражење уточишта и заштите код Бога, признавање Његове свемоћи наспрам слабости роба, односно немоћи супротстављања унутрашњем непријатељу којег може спречити и онемогућити само Узвишени Бог, Који га је створио, јер Њега не може преварити нити подмитити, за разлику од непријатеља из људске врсте. Стога, будући да ђаво третира човека као онога који га не види, човек тражи заштиту код Онога Који њега види, а Којег ђаво не види. Речи: **"Утечем се Богу од проклетог ђавола"**, дакле, значе: тражим уточиште код Узвишеног Бога од проклетог ђавола како ми не би нанео штету у вери, односно, како ме не би одвратио да чиним оно што ми је наређено или ме навео да чиним оно што ми је забрањено. Будући да ђаво види човека, а човек не види њега, човек

тражи заштиту код Бога Који ђавола види, а ђаво Њега не види.

Већина учењака сматра да је "исти'аза" пожељна, а не обавезна, у смислу да онај који је не учини ипак није грешник.

Тумачење одломака

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(1) С именом Бога, Свемилосног, Милостивог!

Прва реченица с којом се сусреће читалац Кур'ана Часног је "Бисмилла", тј. речи: 'Бисмиллахи-р-рахмани-р-рахим' (с именом Бога, Свемилосног, Милостивог).

Та реченица се понавља на почетку сваког кур'анског поглавља, осим деветог. Божији Посланик, нека су благослов и мир на њега, изрекао је бројне цитате који говоре о вредностима Бисмилле. Ова кратка реченица је у ствари начело око којег се треба кретати живот муслимана. Посланик, нека су благослов и мир на њега, показао је да сваки посао

треба започињати с изговарањем Бисмилле. У преводу, Бисмилла значи: У име Аллаха (Бога), тј. с именом Аллаха, Свеопштег Доброчиниоца (Свемилосног), Милостивог. То, такође, значи: Почињем, пре свега, спомињањем Бога и сећањем на Њега. На тај начин се велича Бог и тражи Његова помоћ, заштита и благослов. То подразумева да је посао који човек ради легалан и дозвољен, и да ће се човек придржавати Божијих ограничења и прописа Његове вере, јер у моменту започињања неког посла Бисмиллом човек би требао бити свестан да с тим послом треба, пре свега, бити задовољан Узвишени Бог. Због тога, започињање посла Бисмиллом има посебну важност.

Исламски учењаци се слажу да је Бисмилла део 30. кур'анског одломка поглавља Ен-Немл, али се разилазе у мишљењу да ли је она део Кур'ана на почетку сваког кур'анског поглавља.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

(2) Хвала Аллаху (Богу), Господару светова.

"Хвала Аллаху"- претпоставља искрену захвалност Узвишеном Богу на благодатима које је подарио Својим створењима без обзира на заслуге, а чији број зна само Он, Узвишени, искључујући при томе обожавање било кога или чега што је Он створио. Њему припада захвала пре и после свега другога, што потврђује и Веровесников, нека су благослов и мир на њега, цитат:

"Боже! Теби припада свака хвала; Теби припада сва власт; у Твојим је рукама свако добро; Теби се све враћа...!"

"Господару светова."- Реч означава Онога Који поседује и располаже свиме што постоји. **Светови** су врсте бића на небесима и на Земљи, на копну и мору. У том смислу, људи представљају свет, анђели представљају свет итд.

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

(3) Свемилошном, Милоштивом.

"Свемилошном, Милоштивом" два су имена изведена из речи "милош" у виду појачаног значења. Ер-Рахман (Свемилошни) и Ер-Рахим (Милоштиви) су Божија узвишена имена која се често спомињу у часном Кур'ану. Она указују на потпунош Божије милости и њену свеобухватнош. Све што је на небесима и на Земљи, од добра, користи, љубави, плод је Његове милости. Све чега створења буду сачувана, болести, бриге, туге, плод је Његове милости, јер Узвишени Бог, једини даје добро и отклања зло, и Он је од милостивих Најмилоштивији.

Име "Свемилошни" значи да је Узвишени Бог милостив према свему створеном, и на небесима и на Земљи, на копну и на мору, и према муслиманима и према неверницима, и не постоји ништа што се даноноћно не налази у окриљу Божије милости. Наиме, Аллах Узвишени (Свемилошни) милостив је на овоме свету подједнако и према верницима и према неверницима у погледу питања њиховога живота и свега што осигурава услове живота на овоме свету. У

односу на то, Његова милост је свеобухватна. Док име "**Милостиви**" односи се посебно на вернике како на овом тако и на оном свету. То је милост која се не може описати речима, нити се може замислити разумом. Што је верник више покоран Господару, што Му се више приближи и умили, све је више ближи Његовој милости, и на основу ове милости ће верници бити увођени у Рај.

مَا لِكَ يَوْمِ الدِّينِ

(4) Владару Дана судњег.

Божија власт се не односи само на **Судњи дан** већ и на овај свет. Он Узвишени владар је овога али и будућег света, а претходно је било спомена да је Он господар свих светова, а у то спадају и овај а и будући свет. Овде је реч "**Владар, Поседник**" придодана уз синтагму "**Дан суда**" (тј. Судњи дан) будући да тога Дана нико неће моћи полагати право на било шта мимо Бога Узвишеног, као што нико неће моћи ни говорити без Његове дозволе. Узвишени Бог каже:

"На Дан када (анђео) Гаврило и анђели буду у редове поређани, када буде говорио само онај коме Свемилосни дозволи, говорећи истину."
(Кур'ан, 78:38)

Учењак Ед-Даххак преноси од Ибн-Аббаса: **"Владар Дана судњег"** значи да тога дана нико неће имати власт нити поседа као што је имао на овоме свету, па да дозволи себи и каже: "Ово је моје, односно ово је мој посед!" Јер, на Судњем дану, нико неће имати власти нити иметка!

"Дан суда (Судњи дан)" означава Дан обрачуна за створена бића, Судњи дан на коме ће они одговарати за своја дела, за добро - добрим, а за зло – злим.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(5) Само Теби робујемо и само од Тебе помоћ
МОЛИМО.

"Само Теби робујемо" значи, дакле, "не обожавамо никог другог осим Тебе, не уздамо се ни у

кога другог осим у Тебе", што представља израз врхунца покорности. Реч **ибадет** семантички је уско везана за реч, која значи понизност, потчињеност итд. У исламу се тиме изражава савршена љубав, покорност, оданост и страхопоштовање. Неки учењаци говоре да: "Ал-Фатиха је суштина Кур'ана, а њена суштина је у овим речима: Први део, тј. **"Само Теби робујемо"** представља ограду од сваког облика политеизма, а други део: **"и само од Тебе помоћ тражимо "** представља ограду од сваке друге моћи, силе или снаге и преданости осим Богу Узвишеном.

اهدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

(6) Упути нас на Прави пут.

Након што је исказана похвала Богу - Ономе од Којега се помоћ тражи, следи молба. Онај који моли најпре је дужан похвалити Онога од Кога моли, а затим упутити молбу за себе и своју браћу вернике, као што је и казано речима: **"Упути нас на Прави пут!"** Тиме се сугерише обраћање Узвишеном Богу уз помоћ Његових узвишених Својстава, с обзиром да, након захвале и похвале, следи величање Њега

истицањем атрибута као што су: Господар светова, Свемилосни, Милостиви, Владар Дана суда, да би се потом изразило обожавање само Њему и обраћање за помоћ само Њему. Према томе, након што су пред Господаром светова истакнуте наведене врлине, упућује Му се молба за властиту упуту као и упуту своје браће на Прави пут, што - без додатка или недостатка - представља аутентични ислам, чист од сваке новотарије и празноверја. То је пут који је најближи постигнућу онога што Узвишени Бог воли и чиме је Он задовољан, а што је у складу с наређењима и Објавом с којом је дошао Његов Посланик Мухаммед, нека су благослов и мир на њега. Када се муслиман задуби у кур'анске ајете (знакове/одломке), видеће да у свим ајетима којима се упућује молба обавезно претходи обраћање Богу Узвишеном, било указивањем на Његова битна својства, Његова лепа имена, Узвишена својства или на добра дела којима је могуће приближити се своме Господару.

Примери ове врсте у Кур'ану су бројни, а један од њих су и речи Узвишеног Бога, исказане језиком наших прародитеља, Адама и Еве, након што су учинили грех:

"Господару наш, рекоше они, према себи смо учинили насиље и ако нам Ти не опростиш и не смилујеш нам се, сигурно ћемо пропасти!"
(Кур'ан, 7:23)

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا
الضَّالِّينَ

**(7) На пут оних којима си благодати
подарио. А не оних на које се срџба излила и
који су залутали.**

Овим се објашњавају речи: "Прави пут". Они којима је Узвишени Бог благодати подарио спомињу се такође и у поглављу (Ен-Ниса'), где Узвишени Бог каже:

"Они који су покорни Богу и Посланику (Мухаммеду), то су они који ће бити у друштву веровесника, праведника, оних који су посведочили животом и добрих људи којима је Узвишени Бог благодати подарио. А, лепо ли је то

друштво! То је добро од Бога и довољно је да то само Бог зна!" (Кур'ан, 4:69-70)

Речи Узвишеног Бога: **"А не оних на које се срџба излила и који су залутали"** значе: а не на пут оних на које се срџба излила, јер они на које се срџба излила су, у ствари, они чија је намера лоша, који знају што је истина, али је и поред тога напуштају. Исто тако, не ни на пут оних који су залутали и изгубили знање које им је дато. И они лутају у заблуди не налазећи правога пута према истини. Негација овде има функцију појачања значења, како би се показало да постоје два изгубљена пута, пут јевреја и пут хришћана.

Пут верника претпоставља спознају истине и деловање у складу с том спознајом. Будући да су јевреји оставили практиковање вере, на њих се односи срџба, а на хришћане заблуда. Зато што онај који има знање, а не поступа по њему, заслужује срџбу, а онај ко нема знање лута у заблуди. Стога, хришћани, када нешто желе учинити, нису у стању наћи Прави пут пошто немају одговарајући приступ који осигурава пут до истине, па лутају.

Преноси Суфјан ибн Ујејне, са својим ланцем преносилаца, од Адијја ибн Хатима, а у предању Ибн-Мердевејха од Ебу-Зерра у којем се наводи: "Питао сам Аллаховог Посланика у вези с речима: **"на које се срџба излила"**, па је рекао: "То су јевреји", а ја додао: **"Нити оних који су залутали!"**, па је рекао: "То су хришћани!"

Закључак

Ова часна сура (поглавље) састоји се дакле од седам ајета (знакова), који садрже: захвалу Богу Узвишеном, величање и похвалу Богу навођењем Његових лепих имена и Узвишених атрибута, указивање на Повратак као Дан суда, упуту Његовим робовима да Га моле и обожавају Га, ограду од властите силе и моћи, искрену преданост служењу Богу (ибадет) чистим монотеистичким обожавањем, те чистоћу од сваког облика идолопоклонства (ширка), односно држања да је неко раван или сличан Њему, Узвишен је Он!

Ова кур'анска сура, такође, садржи и подстицај за чињење добрих дела, како би носиоци тих дела били на Судњем дану у друштву оних који су чинили добра дела, али садржи и застрашивање и упозорење на слеђење путева неистине, да не бисмо били оживљени на Судњем дану у друштву оних који су следили те путеве, а на које се излила срџба и који су залутали.

Након свега тога, следи молба која се упућује само Узвишеном Богу за упуту на Прави пут, односно Праву веру, те учвршћивање на том путу, како би се успешно прешао пут до Судњег дана, који води до рајског блаженства, у друштво одабраних. Јер само Он Узвишени упућује.

Нема сумње да су и упута и заблуда од Узвишеног Бога и не постоји ништа а да нема свој узрок. Међутим, пошто су тврдоглавост и неверство настављени међу идолопоклоницима и неверницима и након што им је дошао јасни доказ, нормално је да их Узвишени Бог казни за тај највећи грех одговарајућом казном, што је и учинио оставивши их у заблуди. Узвишени Бог каже:

"А кад они скренуше у страну, Бог учини да и њихова срца скрену у страну." (Кур'ан, поглавље 61:5), затим:

"А оне ко шкртари и осећа се неовисним, сматрајући оно најлепше лажним, њему ћемо пут зла олакшати" (Кур'ан, 92:8-10), што је примерена казна.

Што се, пак, тиче верника, пошто су они послушали истину, прихвативши је с искреношћу и разумевањем, нормално је да буду и они награђени одговарајућом наградом. Њима је Узвишени Бог олакшао да крену Правим путем, даривајући их разумевањем, памећу и вером. Као што Узвишени Бог каже:

"А оне који удељује и боји се Бога, потврђујући истинитост онога што је најлепше, пут добра ћемо олакшати." (Кур'ан, поглавље 92:5-7) То је одговарајућа награда за њих.

За онога који учи кур'анско поглавље Фатиху лепо је да по завршетку учења каже: "Амин!", што значи: "Боже, услишај!"